

Podnety za Prešovskú archieparchiu

**syntéza z odpovedí na tri otázky
k Dokumentu kontinentálnej etapy**

Prešov, 12. januára 2023

Úvod

11. 1. 2023 počas online stretnutia si Synodálny tím Prešovskej archieparchie vypočul v atmosfére modlitby podnety k trom otázkam k Dokumentu kontinentálnej etapy (DKE) synodálnej cesty, ktoré prišli spracované z 11-ich protopresbyterátov (dekanátov) a tiež od mladých, od manželiek kňazov, z Gréckokatolíckej charity, z Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU a z Gréckokatolíckeho kňazského seminára. Len samotné počúvanie týchto podnetov trvalo dve hodiny. V ďalšom kole spoločného duchovného rozlišovania sa každý z prítomných členov tímu vyjadril, čo v ňom najviac zarezonovalo z toho, čo počul. Na základe toho bola spísaná pracovná verzia Podnetov za archieparchiu, ktorú užší tím koordinátorov spracoval do podoby predloženej vladykovi Petrovi Rusnákovi 12. 1. 2023. Po jeho súhlase boli tieto Podnety zaslané na sekretariát KBS.

Už samotné čítanie podnetov zo strany Božieho ľudu bolo synodálnym zážitkom, ktorý nie je možné v plnosti zachytiť na 3 stranách A4. To len opäť potvrdzuje, že Synoda je viac ako to, čo je napísané, je to živá skúsenosť Cirkvi, v ktorej mnohí túžia pokračovať.

Tri otázky k DKE (uvedené v jeho 106. bode)

1. Po prečítaní DKE v atmosfére modlitby, ktoré myšlienky najsilnejšie rezonujú s konkrétnymi skúsenosťami a realitou Cirkvi na vašom kontinente? Ktoré skúsenosti sa vám zdajú nové alebo osvetľujúce?
2. Aké podstatné napätia alebo rozdiely sa javia ako zvlášť dôležité z pohľadu vášho kontinentu po prečítaní DKE a stíšeni sa v modlitbe? Aké sú teda problémy alebo otázky, ktoré by sa mali riešiť a zvážiť v ďalších krokoch procesu?
3. Ak sa pozrieme na to, čo vyplýva z predchádzajúcich dvoch otázok, aké sú priority, opakujúce sa témy a výzvy ku konaniu, ktoré možno zdieľať s ostatnými miestnymi cirkvami na celom svete a prediskutovať počas prvého zasadnutia synodálneho zhromaždenia v októbri 2023?

Podnety k DKE

1. Myšlienky (intuície)

Často rezonovalo slovo **počúvanie**. Bez počúvania odpovede na problémy veriacich „visia vo vzduchu“. Počúvanie je prijatie základného postoja Boha, ktorý počúva svoj ľud (bod 11); Ježiš neustále ukazuje v evanjeliách slobodnú a nezištnú pozornosť voči druhému, tá je základom počúvania (102) Je to v súlade s vierou Cirkvi vyjadrenou v byzantskej liturgickej modlitbe kňaza *Niktože dostoin*: „*Ty jediný si dobrý a ochotný vypočuť ma*“ (csl. *jedin blahoposlušlivyj*, gr. *monos euekoos*); počúvanie je už misiou a hlásaním (11).

Aby sme mohli dobre počúvať, je potrebné **vyprázdniť sa od seba samých a nechať sa naplniť Kristom**. „*Ak pšeničné zrno nepadne do zeme a neodumrie, ostane samo. Ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu*“ (Jn 12, 24). Plodnosť Cirkvi závisí od toho, či prijmem takúto smrť, ktorá však neznamená zánik, ale skúsenosť vyprázdnenia sa, aby sme sa nechali naplniť Kristom skrze Svätého Ducha (28).

Ide teda o začlenenie sa do kresťanského života, **obnovu milosti krstu** = žiť život Ježiša Krista. Aby krst nebol len formálnym úkonom, ide o hlbší problém. Je potrebná nepretržitá formácia. Porov. 1. bod Záverov Intereparch. synod. stretnutia Grkat. cirkvi na Slovensku).

V Cirkvi je potrebné **počúvať hlas mladých**. Mladí po prečítaní DKE vnímali Ježišovu túžbu zjednotiť všetko v sebe. Ježiš je „najsynodálnejší muž“, ktorý kedy kráčal po tejto zemi. Pri čítaní DKE vnímali aj pocit blízkosti a jednoty s ostatými kresťanmi celého sveta = Cirkev. Pre mladých to bola aj výzva na misie.

Je potrebné klásť dôraz na **synodalitu ako proces**; treba permanentnú synodálnu formáciu. Sme „učiaci sa Cirkev“. Chceme pokračovať v synodálnej skúsenosti, ktorá by sa mala stať „nepísaným pravidlom“ v Cirkvi. Je tu aj pozvanie Ježiša: „*kajajte sa a verte evanjeliu*“ (Mk 1,15). Dôležité je moje vlastné obrátenie.

Nie sme veľmi klerikalizovaní, ako nás skôr klerikalizujú. Jeden kňaz vyjadril radosť z toho, že nestretol vo svojom živote kňaza, ktorý by iba rozdával príkazy, ale bol osobne prítomný svojím svedectvom. Byť spoločenstvom neznamená len prísť na nedelňú bohoslužbu, ale žiť v spoločenstve aj hovorením či počúvaním. Byť bližšie k ľuďom. Ide do veľkej miery aj o kňaza, aby nebol prekážkou dobrých vzťahov vo farnosti (dvojtvárnosťou, formalizmom). Samotná **formácia v seminári** nevyrieši problémy kňaza vo farnosti. Všetko sa to formuje **v rodine**. To je každodenná záležitosť. Ak mám doma iba zvieratá a nie aj deti, ako budem vychovávať a koho?

Je potrebné **venovať sa všetkým vylúčeným** a zapájať sa do života v cirkvi vo farnosti. Sviatosti sú veľmi dôležité. V globále ľudia **túžia po Eucharistii**.

Žiť multikultúrne - pre nás gréckokatolíkov, ktorí žijeme na zmiešanom území s bratmi a sestrami západnému obradu je to konkrétne veľká výzva pre lepšie spoločné svedectvo o Kristovi a evanjeliu v dnešnom svete. Samozrejme pri zachovaní a rozvíjaní bohatstva vlastnej tradície, ale v otvorenosti aj na to, čo je iné, no tiež kresťanské.

2. Problémy alebo otázky

U niektorých najviac rezonuje slovo „stan“. Rozšíriť ho, prijať aj iných ľudí v ich inakosti. **Čo znamená „Rozšír priestor svojho stanu“** (Iz 54, 2)? – Aby sme mohli „rozšíriť stan“ Cirkvi = vytvoriť priestor a prijať iných s ich rozmanitosťou, potrebujeme najskôr naozaj **reálne a podstatne prijať Boha = vytvoriť Mu priestor**. Samotný DKE to uvádza v bode 27, keď hovorí: „V jeho strede (= v strede stanu) stojí stánok (tal. *tabernacolo*, čiže aj bohostánok) predstavujúci **Pánovu prítomnosť**.“ Porov. 8. bod syntézy Prešovskej archieparchie: „Pri mnohých syntézach sa opakuje jedno a to isté, aby slávenie Eucharistie neostalo iba pri liturgickom obrade, ale smerovalo k zotrávaniu jednotlivcov i spoločenstiev v Kristovej prítomnosti. Zaznievala túžba tráviť viac času s Ježišom, s Jeho slovom a prehlbovať život modlitby. Toto bolo označené ako spojovací materiál medzi veriacimi vo farnosti.“ Pritom **nie my, ale to Boh rozširuje náš stan**, ktorým je v prvom rade naše srdce, a potom aj naše kresťanské spoločenstvá, či celú Cirkev. Tak, ako to urobil v živote Bohorodičky a vždy Panny Márie, o ktorej byzantská liturgia spieva: „**tvoje vnútro nad nebesia rozšíril**“.

Ináč, **Mária sa v DKE spomína len raz (!)**, v bode 88 pri citáte syntézy biskupskej konferencie Kolumbie. Ako Matka Cirkvi a zároveň „prvá synodálna žena“ by si iste zaslúžila byť viac spomenutá. Okrem iného napríklad aj pri snahe hľadať plnohodnotnejšiu účasť žien na živote Cirkvi.

Kontemplovat' postoj Ježiša Krista k hriechu a k hriešnikom - Cirkev má tolerovať všetko, lebo Boh odpúšťa – má tým pádom aj tolerovať hriech – má to byť skutočne tak? Ježiš nám ukazuje jasný postoj: miluje hriešnikov, no s hriechom však nesúhlasí. Žene, ktorú pristihnú pri cudzoložstve jasne hovorí: „ja ťa neodsudzujem. Choď a už nehreš!“ (Jn 8, 11) Veľkým problémom Cirkvi je prispôsobovanie si Evanjelia, aby každý sa cítil prijatý a jeho život odsúhlasený. Ježiš bol milosrdný, ale zároveň aj pravdivý.

Túžba počuť jasný a jednotný hlas biskupov k otázke postoja k osobám LGBTI – toto by zvlášť privítali mladí ako aj kňazi. Tento postoj musí vychádzať z kontemplovania postoja Ježiša Krista v Evanjeliu.

Úloha a poslanie žien – rozvíjať pohľad na hodnotu ženy. V dnešnej dobe je veľmi dôležité **uchopiť „feminitu“ (= ženskost') ako takú**, bez feminizmu a iných -izmov (šovinizmu,...). A hľadať aktuálnu úlohu ženy vo svete i v Cirkvi. Vzorom nám môže byť Svätý Otec František, ktorý obsadzuje niektoré posty v Cirkvi ženami bez toho, že by bola reč o kňazskom svätení žien. V tejto oblasti (podobne ako aj v iných) by sme sa nemali pýtať len to, čo chcú ženy (so všetkou úctou voči nim), ale **hlavne to, čo chce Boh**. Hľadanie úlohy ženy je vlastne snahou o sprítomnenie postojov samého Ježiša Krista k ženám v evanjeliu v dnešnej dobe a tiež vo svetle tradície Cirkvi. Napríklad otázka **kázania žien** (bod 64) vo svetle byzantskej liturgickej tradície **nie je otázkou vzdelania, ale svätenia**. Reflektovaná **skúsenosť manželiek gréckokatolíckych kňazov** a takisto aj **gréckokatolíckych kňazov vo vzťahu k svojim vlastným manželkám** môže byť jedným z prínosov pre hľadanie spôsobov, ako prehĺbiť pohľad na ženy a ich úlohu v Cirkvi v dnešnej dobe. Vo svetle bodu 61 DKE je potrebné hľadať úlohu žien v Cirkvi spolu s prehĺbením a s motivovaním mužov k plnej účasti na živote Cirkvi.

3. Priority, opakujúce sa témy a výzvy ku konaniu

1. Potreba nielen predkrstnej, ale aj permanentnej pokrstnej kresťanskej formácie.
2. Počúvanie skrze vyprázdnenie sa od seba samého a naplnenie sa Kristom.
3. Počúvať hlas mladých.
4. Viac prepájať formáciu v seminári s formáciu v rodine.
5. Permanentná synodálna formácia.
6. Transparentnosť a zapájanie sa do dialógu. V Cirkvi je veľa laikov, aj patrične vzdelaných a odborne zručných, ktorí sú schopní a ochotní uskutočňovať toto poslanie Cirkvi.
7. Klásť dôraz na prípravu snúbencov.
8. Všímať si svojich kňazov a starať sa o nich.
9. Pozitívne svedectvá rodín a laikov, ktoré môžu najviac ovplyvniť iných. Dôležité je počúvanie. Svedectvá veriacich rodín, aj rómskych, by mohli viac zaznieť aj v médiách.
10. Synodálna cesta je v istom slova zmysle akousi realizáciu toho, čo zaznelo už na Druhom vatikánskom koncile.